

แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านร้องขุน
ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

GUIDELINES FOR YOUTH PARTICIPATION IN PRESERVING LOCAL TRADITIONS AND
CULTURE, BAN RONG KHUN SAN PU LEY, DOI SAKET DISTRICT, CHIANG MAI
PROVINCE

¹พระครูสมุห์อุเทน ธิราชจิตโต, ²พระสุธีวัชรบัณฑิต,

³ทิพาภรณ์ เยสุวรณ์ และ ⁴ปรีชา วงศ์ทิพย์

¹Phrakhusamu Uthen Thirachitto, ²Phra Sutheewatcharabandit,

³Thipaporn Yesuwan and ⁴Preecha Wongtip

Received: 2025-04-12

Revised: 2025-05-24

Accepted: 2025-05-21

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: phrakhrusmuhxuthen1993@gmail.com

¹เบอร์โทร: 064-469-1991

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น (2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของเยาวชน และ (3) แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบทและสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น พบว่า เยาวชนมีส่วนร่วมในประเพณีที่ได้รับความนิยม เช่น สงกรานต์ ก๋วยสลาก และยี่เป็ง แต่ขาดความเข้าใจในพิธีกรรมเนื่องจากอิทธิพลของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ลดทอนความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้สื่อและเทคโนโลยีจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงดูดเยาวชนให้กลับมามีส่วนร่วมและตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีดั้งเดิม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการอนุรักษ์อัตลักษณ์และพัฒนาชุมชน

2. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์หลากหลาย เช่น การทำโคมลอย การประกวดฟ้อนรำพื้นเมือง และการแข่งขันทำอาหารพื้นบ้านในงานประเพณียี่เป็ง กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกด้านศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น โดยเน้นการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน วัด และสถานศึกษา ผ่านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาท เช่น เป็นอาสาสมัคร พิธีกร หรือผู้แสดงศิลปะพื้นบ้าน และร่วมเตรียมงานประเพณี เช่น

การทำกระทงและการจัดดอกไม้ รวมถึงบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับหลักสูตร และการจัดอบรมทักษะ ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจะทำให้เยาวชนเป็นพลังสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนา ประเพณีท้องถิ่นอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อชุมชน อย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของเยาวชน; การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น; บ้านร้องขุน

Abstract

This study aims to: (1) examine the context and current state of youth participation in the preservation of local traditions; (2) develop participatory activities to promote youth engagement in cultural preservation; and (3) propose strategies to enhance youth involvement in sustaining local traditions. This qualitative research employed structured and unstructured in-depth interviews, as well as focus group discussions with 24 key informants.

The findings revealed that:

1) The Context and Circumstances of Youth Engagement in the Preservation of Local Cultural Traditions found that the youth participation is primarily observed in popular festivals such as Songkran, Khao Phansa, and Yi Peng. However, a lack of understanding of traditional rituals is evident due to technological influence and social change, which have weakened interest in local culture. The use of media and technology is thus crucial in re-engaging youth and raising awareness of traditional values—key to preserving cultural identity and fostering community development.

2) Creative activities such as crafting lanterns, traditional dance competitions, and local cooking contests during the Yi Peng Festival enhance cultural understanding and strengthen community engagement among youth.

3) Strategies to Promote Youth Participation in Preserving Local Traditions focus on support from government agencies, the private sector, temples, and educational institutions. This includes allocating resources to enable youth involvement in roles such as volunteers, event hosts, traditional performers, and contributors to cultural event preparations, such as crafting *krathongs* and floral arrangements. Integrating cultural heritage into school curricula and providing skill-based training are also essential. The findings suggest that sustained support will empower youth as key contributors to the sustainable preservation and development of local traditions, while also enhancing their skills, creativity, and sense of social responsibility.

Keywords: The youth participati; Preservation of local cultural traditions; Ban Rong Khun

บทนำ

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมอันยาวนาน ประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษผ่านกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้ประเพณีวัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเป็นมรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างต่อเนื่องผ่านระบบสื่อสารที่ไร้พรมแดน Department of Children and Youth (2022: 1) เนื่องจากปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว สร้างประโยชน์และคุณค่าอย่างใหญ่หลวงต่อการท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการลงทุน ขยายขอบเขตการให้บริการ โดยใช้ระบบสารสนเทศกันมากขึ้น กลไกเหล่านี้ทำให้โอกาสการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ กว้างขวางเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำให้สังคมโลกเป็นสังคม แบบไร้พรมแดน การใช้งานเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น อินเทอร์เน็ตมีอัตราการขยายตัว สูงมาก จนกล่าวได้ว่าเป็นอัตราการขยายตัวแบบทวีคูณ จนเชื่อแน่ว่าภายในระยะเวลาอีก ไม่นาน ผู้คนบนโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้หมด

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริบททางสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยมสมัยใหม่ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการลดบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามที่มีอยู่ในท้องถิ่น Department of Children and Youth (2022: 2) นอกจากนี้ ใน (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ยังได้ระบุถึงความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีบนพื้นฐานของความมั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Office of the Secretariat of the Prime Minister, 2017: ข)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายชิ้นสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนไทยจำนวนหนึ่งยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อการธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชาติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากอิทธิพลของเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ และค่านิยมบริโภคนิยมที่แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวัน Department of Children and Youth (2022: 5) เช่นเดียวกันกับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากถึง 3,800 คน เช่น ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่และติดสารเสพติดร้ายแรง มั่วสุมและทำความรำคาญให้กับชาวบ้าน ติดเกมส์ มีพฤติกรรมทางเพศและเล่นการพนัน ห่างไกลจากวัด และศาสนสถาน ขาดจิตสำนึกในการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น Office of Social Development and Human Security (2022: 30) กลุ่มเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะ เยาวชน

ในเขตตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเยาวชนขาดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชน ห่างเหินจากศาสนา ไม่เข้าใจและไม่พยายามที่จะสืบทอดในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมายาวนานจากรุ่นสู่รุ่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากการมีสิ่งเร้ามาแทรกแซงในกระบวนการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ในสิ่งที่จำเป็นและควรให้ความสำคัญ

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นต้นแบบหรือรูปแบบในการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นบ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของเยาวชนบ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
3. แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นบ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาแนวทางกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้วิธีการลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในชุมชนบ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้ สถานการณ์ของเยาวชนในการมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาเยาวชนให้มีบทบาทร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรวม 24 คน/รูป แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 แกนนำชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 เยาวชนอายุ 12-18 ปี จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครอง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ครูในสถานศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 5 พระภิกษุ จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 6 นักวิชาการด้านกิจกรรมเยาวชน

จำนวน 2 คน นอกจากนี้ ยังมีการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเชิญตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลข้างต้นเพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็นร่วมกัน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษา ได้แก่ บ้านร้องขุน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ถึงเดือนธันวาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ของเยาวชน บทบาทของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

2.2 แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการระดมความคิดเห็นในเวทีสนทนา โดยเชิญผู้นำชุมชน ครู นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาเยาวชน

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ส่งแบบสัมภาษณ์และคำถามสนทนากลุ่มให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่าเฉลี่ยเท่า 0.83 เท่ากับผ่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขออนุมัติจากบัณฑิตศึกษาเพื่อดำเนินการภาคสนาม สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล และจัดเวทีสนทนากลุ่ม บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเวทีสนทนากลุ่ม เพื่อค้นหารูปแบบ แนวโน้ม และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษานี้

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทและสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านร้องขุน ผลการวิจัยพบว่า บ้านร้องขุนเป็นชุมชนชนบทที่มีภูมิลำเนา วัฒนธรรม และประเพณีที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนา พุทธศาสนานับสำคัญ และประเพณีท้องถิ่นอย่างแนบแน่น เช่น ประเพณียี่เป็ง งานบุญเข้าพรรษา ฟ้อนผีมดผีเม็ง และพิธีสืบชะตา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของเยาวชนเปลี่ยนแปลงตาม โดยเฉพาะการใช้เวลาในโลกออนไลน์ การบริโภควัฒนธรรมต่างชาติ และความห่างเหินจากกิจกรรมของชุมชน ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้บางกลุ่มเยาวชนยังมีความสนใจในประเพณี แต่กลับขาดความเข้าใจในเนื้อหาและความหมายของพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะประเพณีที่มีความลึกซึ้งทางศาสนา

และจารีตดั้งเดิม เยาวชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในงานบุญหรือกิจกรรมที่ได้รับความนิยม เช่น สงกรานต์ และยี่เป็ง มากกว่าประเพณีพื้นถิ่นในระดับหมู่บ้าน การขาดพื้นที่และโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บทบาทของเยาวชนในด้านนี้อ่อนแอลง

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่า การส่งเสริมให้เยาวชนบ้านร้องขุน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมควรเริ่มจากกิจกรรมที่เข้าถึงง่าย สนุกสนาน และตอบโจทย์ความสนใจของเยาวชนในยุคปัจจุบัน เช่น การจัดค่ายเยาวชนวัฒนธรรม การประกวดพ่อนรำพื้นเมือง การทำสื่อสร้างสรรค์ เช่น TikTok หรือ Podcast ที่เล่าเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในโรงเรียน เช่น การทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน และกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า วัดและพระสงฆ์ในชุมชนบ้านร้องขุนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรม เช่น ค่ายพุทธศาสน์ ค่ายวัฒนธรรมฤดูร้อน หรือกิจกรรมงานบุญที่เปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชนบ้านร้องขุนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง ครอบครัวและผู้ปกครองสามารถมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่าขานเรื่องราววัฒนธรรมในอดีต การเข้าร่วมขบวนแห่ หรือการทำบุญร่วมกัน

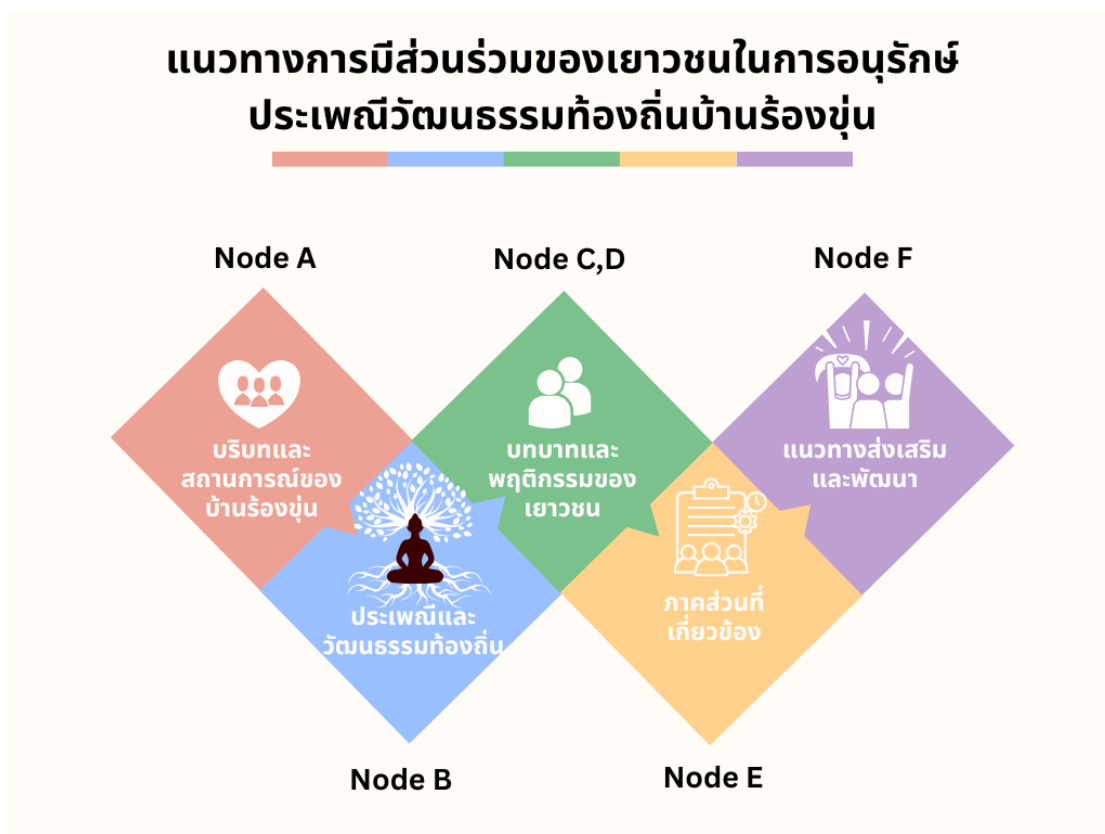
วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จากผลการวิจัย แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนสามารถดำเนินการได้ในหลายระดับ ดังนี้

1. การมีบทบาทของเยาวชนบ้านร้องขุนในกิจกรรมวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ได้แก่ การให้เยาวชนบ้านร้องขุนทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือมีบทบาทสำคัญ เช่น พิธีกรในงานประเพณี ผู้สาธิตศิลปะพื้นบ้าน หรือเป็นผู้นำการจัดกิจกรรมในระดับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การผลิตคลิปวิดีโอ การจัดทำเนื้อหาในเพจ Facebook, TikTok หรือ YouTube เพื่อสื่อสารประเพณีในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย รวมถึงการออกแบบแอปพลิเคชันหรือเกมเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม
3. การส่งเสริมแรงจูงใจ เช่น การจัดการแข่งขัน การให้รางวัล หรือทุนการศึกษาแก่เยาวชนบ้านร้องขุนที่มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรม รวมถึงการจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อเปิดโลกทัศน์และกระตุ้นความสนใจ
4. การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของโรงเรียนที่บูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมภาคสนามกับปราชญ์ชาวบ้าน บทบาทของวัดในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และบทบาทของภาคเอกชนในการสนับสนุนทรัพยากรและนวัตกรรมวัฒนธรรม
5. การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน โดยการจัดประชุมวางแผนร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนเสนอแนวคิดของตนเอง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการขยายผลกิจกรรมออกสู่สาธารณะ

โดยสรุป การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านร้องขุนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น จำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวม ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทจริงในกระบวนการสืบทอดประเพณี ได้รับการสนับสนุนตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน วัด โรงเรียน และชุมชน โดยมีการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดเยาวชน และทำให้เยาวชนรู้สึกว่าการอนุรักษ์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และสนุกสนานไปพร้อมกัน โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น เวิร์กช็อปงานหัตถกรรม และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ในขณะที่วัดสามารถเป็นสถานที่ที่เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการบรรยายและการฝึกศิลปะประเพณี การทำให้วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเยาวชน ช่วยให้เยาวชนมีความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง แนวทางเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยั่งยืน และเหมาะสมกับยุคสมัยในบริบทของบ้านร้องขุน

องค์ความรู้ใหม่

สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านร้องขุน” เป็นแผนผังได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. บริบทและสถานการณ์ของบ้านร้องขุน บ้านร้องขุนเป็นชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยอาศัยการเกษตรเป็นหลัก มีครอบครัวขยายที่ผูกพันกันและสังคมชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานในการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณียี่เป็ง, ฟ้อนผีมดผีเม้ง, งานบุญเข้าพรรษา และพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านร้องขุน

3. บทบาทและพฤติกรรมของเยาวชนบ้านร้องขุน แม้เยาวชนจะเข้าร่วมงานบุญและกิจกรรมที่เป็นที่นิยมบ้าง แต่เยาวชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในพิธีกรรมโบราณ เนื่องจากอิทธิพลของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้ความสนใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมของเยาวชนบ้านร้องขุนลดลง

4. ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย ครอบครัว, ชุมชน, โรงเรียน, เทศบาล, วัด และภาคเอกชน ที่มีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนบ้านร้องขุน

5. แนวทางส่งเสริมและพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่

5.1 กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมทำเครื่องสักการะล้านนา, ประกวดฟ้อนรำ, การแสดงพื้นบ้าน การจัดการแข่งขันหรือการแสดงที่เยาวชนได้ลงมือทำ เช่น ประกวดฟ้อนรำพื้นเมือง การแข่งขันทำอาหารพื้นบ้าน และละครสั้นเกี่ยวกับตำนาน

5.2 การบูรณาการเข้ากับการศึกษา นำประเพณีท้องถิ่นของชุมชนบ้านร้องขุนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ผ่านโครงงานวิจัย ชมรมวัฒนธรรม หรือการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างสารคดีชุมชนบ้านร้องขุน

5.3 การใช้เทคโนโลยีและสื่อ นำโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชัน หรือเกมเพื่อการเรียนรู้ เข้ามาเป็นเครื่องมือเผยแพร่วัฒนธรรมในรูปแบบที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่

5.4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ คือ การวางแผนร่วมกัน โดยมีการเปิดโอกาสให้เยาวชนบ้านร้องขุนนำเสนอไอเดียและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม รวมทั้งมีการประเมินผลและปรับปรุงแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อความยั่งยืนของวัฒนธรรม

สรุปแล้ว การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของบ้านร้องขุนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีการผสมผสานทั้งกิจกรรมสร้างสรรค์ การบูรณาการเข้ากับการศึกษา การใช้เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนได้มีบทบาทที่สำคัญในการสืบทอดและพัฒนาประเพณีให้เข้ากับยุคสมัยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผลการวิจัยในชุมชนบ้านร้องขุนพบว่า วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมมีรากฐานเข้มแข็งในชุมชน แต่ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีส่งผลให้เยาวชนบางกลุ่มขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุในงานวิจัยของ Sakweerakul (2023: p.22) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการทำงานที่สร้างความผูกพันของเยาวชนกับชุมชนท้องถิ่น และ Songketkool (2020: p.24) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์

ความเป็นสะพาน ผลการศึกษาพบว่า ที่ชี้ให้เห็นถึงความต้องการกระบวนการทำงานที่สร้างความผูกพันและกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของเยาวชนในชุมชน บริบทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนบ้านร่องขุนนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของสังคมที่แม้จะมีรากฐานวัฒนธรรมและประเพณีที่เข้มแข็งตั้งแต่อดีต แต่เมื่อเข้าสู่ยุคปัจจุบันด้วยการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี และแนวคิดสากล ทำให้เกิดความท้าทายใหม่ๆ ต่อการสืบทอดและรักษาประเพณีเดิมไว้ ในชุมชนบ้านร่องขุน แม้ว่าประเพณีดั้งเดิมอย่างการประกวดฟ้อนรำพื้นเมือง งานบุญประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่สร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชน แต่ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และแนวคิดที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ทำให้แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของเยาวชนบางกลุ่มลดลง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและโครงสร้างครอบครัวที่แตกต่างจากอดีต ยังส่งผลให้ความผูกพันทางวัฒนธรรมและความรู้สึกภาคภูมิใจในประเพณีลดน้อยลงในหมู่เยาวชน ซึ่งงานวิจัยของ Sakweerakul (2023: p.22) และ Songketkool (2020: p.24) ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบกระบวนการทำงานที่สามารถสร้างความผูกพันและกระตุ้นให้เยาวชนเห็นคุณค่าในประเพณีของตนเอง ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เข้ากับบริบทสมัยและความสนใจในยุคปัจจุบัน เช่น การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ประเพณีผ่านวิดีโอสารคดีหรือแคมเปญออนไลน์ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการเตรียมงานและการแสดงออกทางวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เยาวชนสามารถรับรู้และแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการปรับปรุงประเพณีให้เข้ากับบริบทของยุคใหม่ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการอนุรักษ์ประเพณีนั้นไม่เพียงแต่เป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่าของชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาชุมชนในระยะยาว ด้วยแนวทางที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีและกิจกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับวิธีการแบบดั้งเดิม จะช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดประเพณีที่มีคุณค่าเหล่านี้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการศึกษาระบุว่า การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและทันสมัย เช่น การประกวดฟ้อนรำ การทำคลิปวิดีโอสารคดี หรือการสร้างแคมเปญวัฒนธรรมผ่านโซเชียลมีเดีย เป็นแนวทางที่เยาวชนมีความสนใจและสามารถมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thongtamlueng et al. (2018: p.31) ได้ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคเหนือ ที่เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับระบบการศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้เห็นคุณค่าของรากเหง้าวัฒนธรรม เช่นเดียวกับข้อเสนอของ Chaiyabut (2023: p.45) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา ที่ชี้ว่า คำสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อผนวกกับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จะช่วยส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนอย่างได้ผล

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทเชิงรุกในกิจกรรม เช่น การเป็นพิธีกร การแสดงศิลปวัฒนธรรม หรือการจัดกิจกรรมในชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Phra Krusuchai Patcharamongkhon (2021: p.17) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ด้วยหลักพุทธธรรม และ Namburi (2021: p.39) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ที่เน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน วัด และหน่วยงานภาครัฐ ในการสร้างระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ การปรับประเพณีให้มีความร่วมสมัย เช่น การจัดงานวัฒนธรรมที่ผสมผสานดนตรีแฟชั่นหรือศิลปะร่วมสมัย เป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Phra Malakonotho (2022: p.12) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ซึ่งเสนอว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมควรเดินควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ เพื่อรักษาความงดงามของประเพณีในขณะที่ดึงดูดเยาวชนในยุคปัจจุบัน

สรุปอภิปรายผลโดยรวม การวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน หากมีการบูรณาการและประสานงานระหว่างเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของยุคสมัย แนวทางและข้อค้นพบดังกล่าวได้ยืนยันว่าการส่งเสริมศักยภาพและการมีส่วนร่วมของเยาวชนในทุกมิติเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาและพัฒนาประเพณีท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน แนวทางในงานบ้านเรือนจึงถือเป็นกรณีศึกษาอันเป็นประโยชน์ในการนำเสนอแนวทางพัฒนาการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ชนบทอื่น ๆ โดยการประสานงานระหว่างทุกภาคส่วนและการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้ประเพณีที่มีคุณค่าเหล่านี้สามารถสืบทอดและพัฒนาต่อไปได้ในอนาคต

สรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า บ้านเรือนชุมชนมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เข้มแข็ง แต่เยาวชนบางกลุ่มยังขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม เนื่องจากอิทธิพลของเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยม และช่องว่างระหว่างรุ่น อย่างไรก็ตาม หากมีการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การประกวดศิลปวัฒนธรรม หรือการบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับการศึกษา จะสามารถกระตุ้นให้เยาวชนกลับมาให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้มากขึ้น ซึ่งการสนับสนุนจากครอบครัว สถานศึกษา วัด ชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง และสามารถสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืนในบริบทของโลกยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงพัฒนา

1.1 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อดิจิทัล การใช้งานโซเชียลมีเดีย และการออกแบบกิจกรรมออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนมีเครื่องมือและความรู้ในการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมในรูปแบบที่ทันสมัย

1.2 ควรออกแบบและจัดกิจกรรมที่ผสมผสานประเพณีท้องถิ่นเข้ากับศิลปะร่วมสมัย เช่น การประกวดแฟชั่นหรืองานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจจากประเพณี การจัดเทศกาลวัฒนธรรมที่รวมการแสดงดนตรีสมัยใหม่และการแสดงศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อดึงดูดความสนใจของคนรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีและการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในพื้นที่ชนบทและเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ

2.2 ควรมีการวิจัยที่มุ่งเน้นวัดผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการวิเคราะห์ผลตอบรับของเยาวชนในกิจกรรมที่ใช้สื่อดิจิทัลว่าสามารถสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมได้จริงหรือไม่

References

- Chaiyabut, N. (2023). A model for fostering youth morality and ethics based on Northern Thai wisdom teachings. *Journal of Santisuk Parithat*, 4(2), 1-151.
- Department of Children and Youth. (2022). *Five-year action plan (2023–2027)*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.
- Namburi, S. (2021). Public participation in the preservation and revitalization of local cultural traditions in Chaiyaphum Province. *Journal of Legal Entity and Local Innovation Administration*, 7(6), 125–136.
- National Committee for the Promotion of Child and Youth Development. (2018). *The 2nd National Child and Youth Development Plan (2017–2021)*. Bangkok: J.S. Printing Press.
- National Economic and Social Development Council. (2022). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Office of Social Development and Human Security, Chiang Mai Province. (2022). *Social Situation Report, Chiang Mai Province, Year 2022*, Document No. 1 2022, (p. 30). Chiang Mai.
- Office of the Secretariat of the Prime Minister. (2017). *Draft of the 20-Year National Strategy (2017–2036)*. Bangkok: Office of the Secretariat of the Prime Minister.

- Phra Krusuchai Patcharamongkhon, (2021). *Youth potential development in Phetchabun Province through Buddhist principles*. (Doctoral dissertation).
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Paramin Malakonho, (2022). *Guidelines for the revitalization and preservation of the Chak Phra tradition in Songkhla Municipality*. (Master's thesis).
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Sakweerakul, T. (2023). Development of a community engagement process to foster youth connection with their local culture. *Journal of Academic Research*, 6(4), 1-438.
- Songketkool, P. (2020). Development of youth drama activities to raise awareness of Lamphun identity. *Chiang Mai Rajabhat Journal of Research*, 21(1), 62-77.
- Thongtamlueng, K. et al. (2018). Preservation and development of traditional northern Thai children's folk games. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences, and Arts Edition)*, 11(1), 1330–1336.